

DAAROM WATERSPORT

De betekenis van watersport in beeld gebracht

DAAROM watersport

De betekenis van watersport in beeld gebracht

A scenic view of a Dutch waterway. In the foreground, a blue boat with white decorative patterns and the text 'JEWEL OF LEYDEN' is on the water. A man is steering the boat, and another person is visible in the water. In the background, a traditional Dutch windmill stands on a grassy bank, surrounded by trees and reeds. Other small boats are visible further down the waterway.

In deze publicatie wordt watersport afgebakend als alle recreatie met een vaartuig. Daarnaast zijn er vele andere manieren om te recreëren op en in het water, zoals bijvoorbeeld zwemmen, duiken en vissen. In "Daarom watersport" gaat de aandacht minder uit naar deze vormen van waterrecreatie, dit neemt niet weg dat ook zij een grote bijdrage leveren aan waterbeleving in Nederland.

A scenic view of a lake with several boats. In the foreground, a small boat with a Dutch flag is partially visible. In the middle ground, a white motorboat with a canopy is on the water. The background features a line of trees with autumn-colored foliage under a clear blue sky.

Beleven

Vermaken

Besteden

Ondernemen

Wonen

Ontwikkelen

BELEVEN

Nederland leeft met water. En dat is helemaal waar; geen land ter wereld biedt zo veel verschillende mogelijkheden om te genieten van het water. Van rustig sloepje varen over de stadsgrachten tot een spannende zeiltocht op het IJsselmeer en van kanoën over kleine beekjes tot motorbootvaren over rivieren en kanalen. Al met al doet zo'n 18% van de Nederlanders aan een vorm van watersport. En voor ruim 1 miljoen mensen is watersport dé reden om in Nederland een vakantie door te brengen.

Genieten van de natuur

De Nederlandse watersporter geniet op het water met name van de natuur. Daarnaast zijn uitrusten en/of luieren en zwemmen de populairste vormen van tijdsbesteding op het water. Dit komt naar voren uit Het Nationale Watersport Onderzoek 2011, dat door Eileen werd uitgevoerd.

Top-5 Tijdsbesteding op het water

1. Genieten van natuur 53 %
2. Uitrusten en/of luieren 44 %
3. Zwemmen 44 %
4. Eten en/of drinken 38 %
5. Kletsen 37 %

Alle kleuren van de regenboog

Dé watersporter bestaat niet; ieder heeft zo zijn eigen redenen om op het water te recreëren. Bij de één gaat het om samen lekker er op uit, bij de ander gaat het vooral om de sport. Dit is niet te voorspellen door demografische kenmerken van watersporters te verzamelen, het gaat hierbij vooral om leefstijlen, motieven, verwachtingen en wensen. Recron en The SmartAgent Company deden in 2010 leefstijlonderzoek voor dagrecreatie en onderscheidden hierbij zeven belevingswerelden, van uitbundig geel tot ondernemend paars.

In 2011 hebben HISWA en The SmartAgent Company aanvullend onderzoek gedaan onder watersporters. Wat betekent watersport voor hen en welke vormen van recreatie vinden zij vooral interessant? Daarmee hebben nu ook de liefhebbers van watersport "kleur bekend" en kunnen ondernemers en beleidsmakers nog beter inspelen op wensen, motieven en interesses van de verschillende groepen. Zo is de belevingswereld Ondernemend paars oververtegenwoordigd bij kanoën & roeien en zijn zeilen & surfen activiteiten die bovengemiddeld vaak door Creatief en inspirerend rode en Uitbundig gele recreanten worden ondernomen. Varen met de motorboot spreekt veel verschillende belevingswerelden aan, de één vanwege de natuurbeleving, de ander voor het stijlvolle recreëren. Zo biedt de watersport voor elk wat wils en kan volop ingespeeld worden op de lifestyle recreant van de 21ste eeuw!

Vrije tijd op het water

De meeste waterrecreatieactiviteiten worden gedaan tijdens een dagje uit: in 2010/11 ondernamen Nederlanders bijna 15 miljoen watersportactiviteiten in hun vrije tijd. Bovendien is watersport voor ruim 1 miljoen mensen dé reden om in Nederland de vakantie door te brengen: ongeveer 470.000 buitenlandse gasten en bijna 600.000 Nederlanders vieren jaarlijks hun vakantie op het water (CVTO 2011, NBTC 2010, CVO 2011).

Zo'n 18% van de Nederlanders doet wel eens aan watersport in de vrije tijd (CVTO 2011).

Op naar de top

Toppers in de watersport worden gekoesterd. Met het 'Watersportverbond Talentplan' worden talentvolle zeilers en surfers intensief begeleid, op weg naar podiumplaatsen op Europese en wereldkampioenschappen en natuurlijk de Olympische Spelen.

Neerlands trots

Gedurende alle Olympische Zomerspelen brachten de disciplines roeien, zeilen en kanoën (9% van het totaal aantal deelnemende sporten) 52 medailles mee naar huis. De watersport is daarmee maar liefst goed voor 21% van alle Nederlandse medailles behaald tijdens Zomerspelen! Ook tijdens Wereldkampioenschappen doet de Nederlandse equipe goede zaken; zo wonnen plankzeiler Dorian van Rijsselberghe en zeilster Marit Bouwmeester een gouden medaille tijdens het WK 2011 en nam zeiler Pieter Jan Postma een zilveren medaille mee naar Nederland.

Het aantal mensen dat in 2011 een zeildiploma behaalde, nam met 24 procent toe in vergelijking met 2009. Volgens de Stichting Commissie Watersport Opleidingen is deze opzienbarende stijging vooral te danken aan de jeugd. De vaaropleidingen zijn daarmee een broedkamer voor de topzeilsport.

Watersport voor iedereen!

De aandacht gaat niet alleen uit naar toppers in de watersport. De jeugd krijgt steeds vaker de kans om van watersport te proeven. Zo is schoolzeilen in sommige delen van Nederland al even gewoon als schoolzwemmen en een watersportdag bijna net zo bekend als een sportdag. In grote en kleine watersportverenigingen in het hele land werken leden met vereende krachten aan de uitbouw van hun hobby, die vaak van generatie op generatie overgedragen wordt.

Watersport als decor

Het Journal of Environmental Psychology toont aan dat omgevingen met water mooier, natuurlijker en afwisselender worden gevonden dan dezelfde omgevingen zonder water. En men vindt het niet alleen mooier, men wil er ook voor betalen: hotelgasten bleken bereid £ 24 meer te betalen voor een hotelkamer met uitzicht op water.

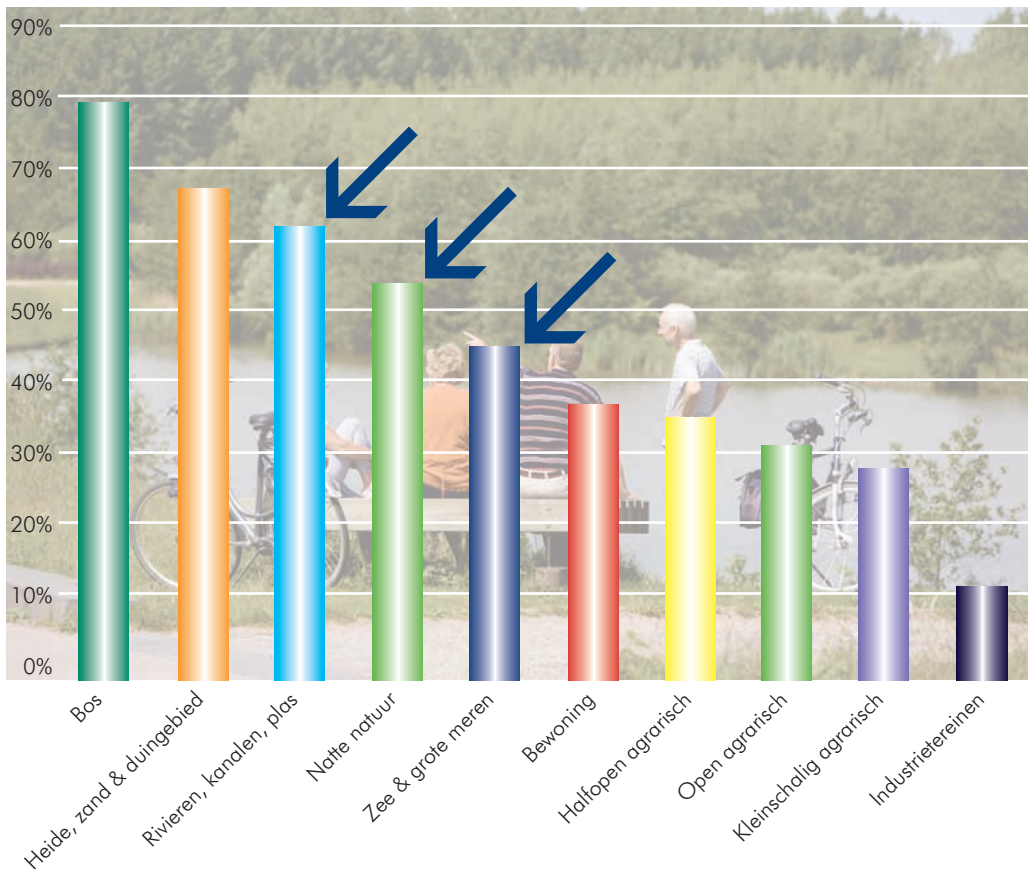
Maar water wordt nog leuker als er iets gebeurt. Wie kent het tafereel niet: mensen met de fiets in de hand, turend naar surfers op een meer, of een kind met een ijsje op de kade kijkend naar langsvarende bootjes in de stadssingel. En natuurlijk zijn sluizen en havens populaire stops tijdens een wandeling of fietstocht.

Daar moet ik zijn!

Onderzoeksinstituut Alterra heeft onderzocht waar mensen in ons eigen land het liefst recreëren. Water (zeker in combinatie met bos en in een besloten landschap) wordt hoog gewaardeerd. Het gaat dan voornamelijk om beken en meentjes met grillige oevers en een meanderend verloop.

"Water heeft volgens evolutionaire onderzoekers een belangrijk kalmerend effect op mensen."

VERMAKEN

Water is het toneel voor talloze evenementen. Het tv-programma Ter land, ter zee en in de lucht trok al miljoenen kijkers met allerlei waterpret en inmiddels organiseert elk dorp met een haven wel een maritiem evenement. De waterkalender is dan ook elk jaar weer overvloedig gevuld. Bedrijven in de toeristisch-recreatieve sector vestigen zich graag op de grens van land en water. Campings en vakantieparken zoeken graag de combinatie met watersport; hotels bieden graag kamer met uitzicht op het water en terrassen zijn nergens leuker dan met uitzicht op bootjes. Geen wonder dat watersport vaak gebruikt wordt als uithangbord van een stad of regio. Of zelfs als uithangbord voor heel andere producten. Watersport verkoopt!

Watersport als uithangbord

Water en watersport zijn beeldbepalende elementen in de marketing van landen, regio's en steden. Door de jaren heen heeft watersport altijd een prominente plaats gehad in de (internationale) promotie van Nederland als vakantiebestemming. En ook nu is watersport een speerpunt in de marketing van Nederland. In 2011 startte de omvangrijke internationale watersportcampagne 'Nederland. Waar het water je beweegt'. Deze campagne wordt uitgevoerd door Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen in samenwerking met HISWA Vereniging en de provincies Friesland, Zeeland, Flevoland en Zuid- en Noord-Holland.

Watersport in de reclame

Vele grote merken gebruiken watersport om hun boodschap kracht bij te zetten. Bekende voorbeelden zijn commercials van Reaal verzekeringen, Centraal Beheer Achmea, Zwitserleven, diverse banken en de Staatsloterij. Maar ook Milner kaas, Martini en Rolex gebruiken boten in hun campagne.

Horeca houdt van watersport

Er is niets zo leuk als met een drankje kijken naar bootjes. Talloze terrassen kijken uit over het water en veel waterknooppunten zijn de vestigingslocatie voor restaurants. De bekendste is misschien wel Kaatje bij de Sluis in Blokzijl. Er is zelfs een speciale website gewijd aan restaurants aan het water. Kijkend naar de spreiding van drankverstrekkende horecabedrijven in Nederland lijkt er een duidelijk verband met de waterkaart van ons land. Dit wordt onderbouwd door de cijfers: het aantal cafés en restaurants per 10.000 inwoners is in watersportgemeenten significant hoger dan in gemeenten zonder watersport: 19,8 horecabedrijven versus 15,2 bedrijven. De watersport draagt dus duidelijk bij aan een levendige horeca in gemeenten.

Watersportgemeenten tellen gemiddeld 19,8 horecabedrijven per 10.000 inwoners, gemeenten zonder watersport 15,2.

Watersporter houdt van horeca

Watersportgemeenten hebben een levendig horecabestand en watersporters maken hier met veel plezier gebruik van. Uitgaven in restaurants en cafés behoren stevast tot de grootste kostenposten van de watersporter. Tijdens een dagtochtje met de eigen kajuitboot komt 12% van de bestedingen terecht in de horeca. Als men met de boot op vakantie gaat, besteedt men gemiddeld zelfs 15% van het vakantiebudget in restaurants en cafés. En tijdens een onderzoek onder passanten in West-Brabantse jachthavens bleek de horeca zelfs de belangrijkste uitgavencategorie.

www.restaurantaanhetwater.nl

Je hoeft geen boot te hebben om toch in een watersportomgeving te slapen. Veel campings en vakantieparken zoeken de grens van land en water op. En vaak wordt dit gecombineerd met allerlei vormen van watersport: van surflessen op de camping tot een eigen aanlegsteiger achter de vakantiewoning.

Waterpret op de camping

Vakantiepark Eiland van Maurik in Maurik (Gelderland) ligt op de kruising van de Nederrijn, de Lek en een groot recreatiemeer. Deze camping biedt kampeerplaatsen tot aan het water aan en beschikt ook over een eigen jachthaven. Gasten kunnen allerlei vaartuigen huren, van kano en kajak tot motorsloep en zeilboot.

Vestingstadje herrezen

Landalpark Esonstad in Anjum (Friesland) bestaat uit meer dan 200 woningen en appartementen opgetrokken in oud-Friese stijl. Het park beschikt over een eigen jachthaven met bijbehorende trailerhelling voor boten en heeft een open verbinding met het Lauwersmeer.

Franse allure

In Flevoland werd eind 2011 het luxe vakantiecomplex Marina De Eemhof geopend, als aanvulling op het bekende Center Parcs park. Het complex is geïnspireerd op Port Grimaud aan de Côte d'Azur en is gebouwd rondom een jachthaven. Alle suites en appartementen hebben een terras of balkon dat uitkijkt over de haven.

Nederland kent een overvolle kalender met watersportgerelateerde evenementen, van lokale vlaggetjesdag tot internationale zeilwedstrijden.

www.watersportevenementenkalender.nl

HISWA-tentoonstellingen

De jaarlijkse HISWA-watersporttentoonstellingen in het voor- en najaar zijn een begrip. Al vanaf 1933 organiseert HISWA Vereniging in samenwerking met Amsterdam RAI de voorjaartentoonstellingen. De HISWA te water staat sinds 1987 vast op de agenda. Beide beurzen zijn een toonaangevende en stabiele factor in de promotie van de Nederlandse watersportindustrie.

Van eer tot sfeer

De Sneekweek is inmiddels het grootste zeilevenement op de Europese binnenwateren. Maar de feestelijke ambiance van de Sneekweek is inmiddels al net zo beroemd als de wedstrijden. "Overdag voor de eer, 's avonds voor de sfeer", zeggen ze dan ook in Sneek.

WinterWelVaart wordt jaarlijks in december in de binnenstad van Groningen georganiseerd. Speciaal voor dit evenement komen prachtige (historische) charterschepen naar Groningen gevaren en rond de haven wordt van alles georganiseerd; muziek, theater, kunst, culinaire en kinderactiviteiten.

Er is één evenement waar gemeenten alles voor over hebben: de intocht van Sinterklaas. Veel gemeenten houden hiermee bij de aanleg of renovatie van bruggen al rekening: de brug moet beweegbaar zijn, anders kan de pakjesboot de stad niet in.

Internationale allure

Sail Amsterdam is een vijfdaags evenement dat zich elke vijf jaar afspeelt in en rond Amsterdam. Sail is uitgegroeid tot een reusachtige parade van de meest uiteenlopende boten met daaromheen spectaculaire vuurwerkshows en vele optredens van bekende artiesten. Het evenement trekt maar liefst 2 miljoen bezoekers, waaronder 360.000 internationale gasten. Bovendien laten verschillende leden van het koninklijk huis zich tijdens Sail geregeld zien. Het is geen wonder dat dit bijzondere evenement grote internationale aandacht geniet.

Olympische proeftuin

Jaarlijks komen alle internationale wedstrijdzeilers rond Pinksteren samen in Medemblik. Tijdens de Delta Lloyd Regatta strijden zij om punten voor de World cup. Deze regatta geldt wel als proeftuin voor de Olympische spelen, door de vele innovaties die door de jaren heen tijdens het evenement zijn getest en vervolgens zijn overgenomen door de International Sailing Federation (ISAF).

Ook sectoren die geen directe verbinding hebben met water en watersport, worden al varend gepresenteerd. Zo laat de Nederlandse tuinbouwindustrie al haar moois zien tijdens het Varend Corso Westland. Met bloemen, planten, groente en fruit worden tientallen vaartuigen gedecoreerd bij het thema van dat jaar. Het driedaagse evenement trok in 2011 zo'n 350.000 bezoekers.

BESTEDEN

Watersport is niet alleen leuk om te doen of mooi om naar te kijken, maar de sector brengt ook veel geld in het laatje. Watersporters geven tijdens hun vakanties met de boot veel meer geld uit dan andere vakantiegangers en dat geld komt voor een groot deel in de regionale economie terecht. Het is dan ook niet alleen de watersportsector zelf die van deze bestedingen profiteert: lokale horeca en detailhandel drijven mee op de directe geldstroom. En die gelden stromen door naar alle andere sectoren in de regio, van groothandel tot de bouw en van banken tot elektriciteitsbedrijf. Zo brengt watersport veel méér dan een druppel op de gloeiende plaat!

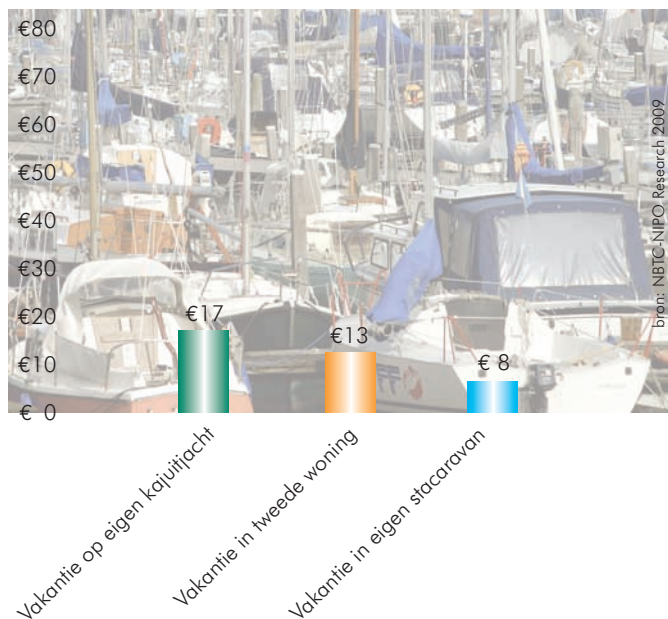
Uitgaven bootvakanties hoger

Nederlanders vieren graag vakantie op een boot; in 2009 was dat maar liefst 670.000 keer. 576.000 keer was dat op de eigen boot. Bij 94.000 vakanties werd meegevaaren met anderen of werd de boot geleend of gehuurd.

Tijdens bootvakanties geeft men veel geld uit. Als men op de eigen boot slaapt is dat gemiddeld 132 euro per persoon per vakantie of 17 euro per dag. Dat is veel hoger dan de vakantiebestedingen van Nederlanders die ook hun eigen vakantieverblijf bezitten, zoals een stacaravan of tweede woning.

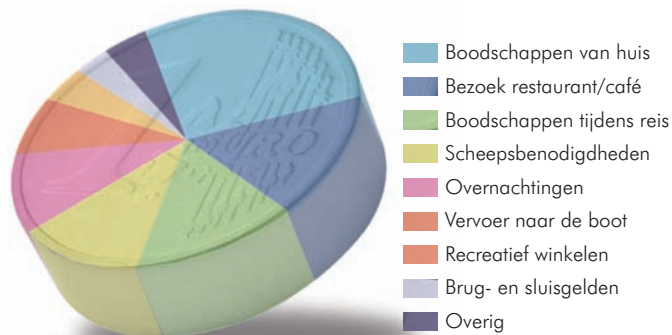
De bestedingen tijdens een vakantie met een huurboot liggen nog eens aanzienlijk hoger: maar liefst 75 euro per persoon per vakantie dag. Ook dit is veel hoger dan de bestedingen van toeristen in andere verblijfsaccommodaties.

Bestedingen p.p.p.d. in eigen vakantieverblijf

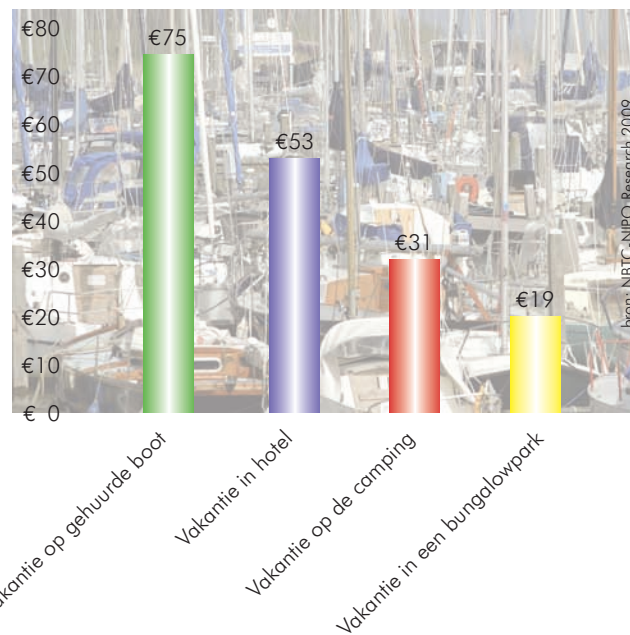
Bestedingen van Nederlanders tijdens vakanties op de eigen boot

Bron: NBTC-NIPO Research 2009

De watersporter geeft per vakantie dag veel meer uit dan andere toeristen.

Bestedingen p.p.p.d. van toeristen

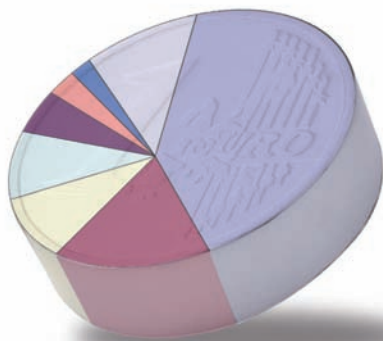
Dagje varen

Niet alleen tijdens bootvakanties wordt veel geld besteed, ook tijdens een dagje varen wordt geld als water uitgegeven. Gemiddeld geeft men tijdens zo'n dagje per persoon 29 euro uit. Het meeste geld wordt besteed aan boodschappen, gevolgd door scheepsbenodigdheden zoals brandstof. Derde belangrijke uitgave is de horeca.

Bestedingen van Nederlanders tijdens dagje met de eigen boot

Bron: NBTC-NIPO Research 2009

- Boodschappen van huis
- Scheepsbenodigdheden
- Bezoek restaurant/café
- Vervoer naar de boot
- Boodschappen tijdens dag
- Recreatief winkelen
- Brug- en sluisgelden
- Overig

Grote effecten voor regio

Aan de Brouwersdam is een grote ontwikkeling gaande, er liggen plannen klaar om een geheel nieuw watersportdorp te bouwen: De Duurzame Jachthaven van de Toekomst. Hiermee wordt een voormalige werkhaven getransformeerd tot een gebied met een natuurlijke eilandenstructuur, waarin natuur, visserij, detailhandel en recreatieve voorzieningen geïntegreerd worden. Deze ontwikkeling heeft een grote meerwaarde voor de regio, zowel maatschappelijk als economisch.

De economische meerwaarde is berekend door NHTV, met behulp van een input-outputtabel van Wageningen Universiteit. Deze analyse toont hoe de bestedingen van bezoekers effect hebben op alle sectoren van de regionale economie. Bezoekers zullen straks bijna 43 miljoen euro in de regio besteden. Dit leidt tot een extra toegevoegde waarde (productie na aftrek van inkoop en belastingen) van 32 miljoen euro in de regio. Dit creëert een structurele werkgelegenheid van 525 FTE oftewel zo'n 780 banen.

Voorbeeldberekening effecten Duurzame Jachthaven van de Toekomst

Bedrijfsklasse	Input per bedrijfsklasse*	Output per bedrijfsklasse*	Toegevoegde waarde*	Aantal FTE
A/B-Landbouw/Visserij	-	436	192	4
C/D-Delfstoffen/Industrie	-	5.548	1.276	17
E-Nutsbedrijven	-	1.670	376	1
F-Bouwnijverheid	-	710	277	5
G-Handel	5.788	8.136	4.830	88
H-Horeca	31.435	31.990	15.675	285
I-Vervoer	3.056	4.646	2.602	32
J-Financiële inst.	-	1.395	823	9
K-Zakelijke diensten	-	6.557	3.803	40
L-Openbaar bestuur/overheid	-	217	137	2
M/N-Onderwijs/Gezondheid	-	89	77	1
O-Overige diensten	2.545	4.250	1.993	42
Totaal	42.824	65.644	32.052	525
* alle bedragen x € 1.000				

ONDERNEMEN

Regio's verdienen veel geld aan hun varende gasten. Maar ook in de sector zelf gaat veel om; de watersport-industrie begint al op de tekentafel en eindigt varend op het water. Nederland heeft de hoogste dichtheid van jachthavens, jachtwerven en toeleveranciers in de wereld. Daarom wordt Nederland ook wel Yacht Valley genoemd, met een knipoog naar Silicon Valley in de VS. Nederland telt ruim 1100 jachthavens, dit is maar liefst een kwart van alle jachthavens in Europa.

Nederland is één van 's werelds grootste producenten van megajachten (langer dan 30 meter; 1,1 miljoen euro per meter). Dit is een echte nichemarkt: in de hele wereld zijn er een schamele 4.000 megajachten en er worden wereldwijd slechts tussen de 100 en 140 megajachten per jaar gebouwd. Van alle jachten langer dan 40 meter is 30% gebouwd door één van de 14 Nederlandse megajachtwerven.

Nederlandse watersportindustrie in cijfers

Totaal aantal watersportbedrijven	4.200
Bruto-omzet per jaar	€ 2,55 miljard
Waarvan export	€ 1,5 miljard
Werkzame personen	30.000
Aantal vaartuigen	523.000
Aantal ligplaatsen	208.000
Aantal jachthavens	1.100

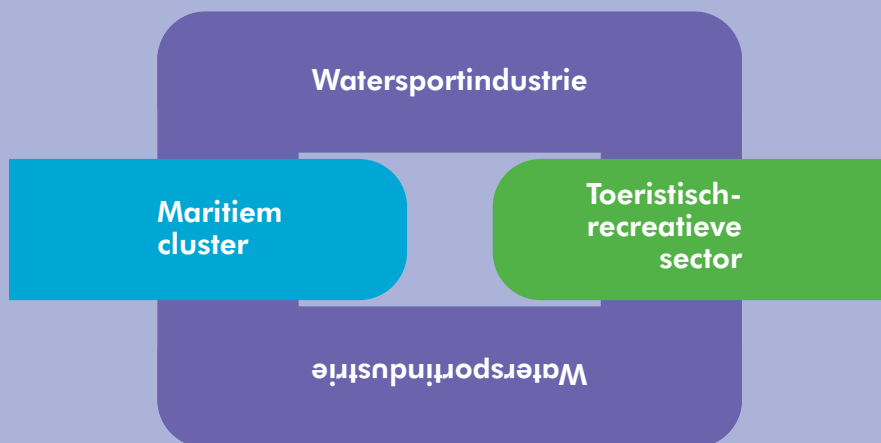
"De omzet in de watersportindustrie is hoger dan die van de binnenvaart, de akkerbouw of het betaalde voetbal."

Nautische bedrijventerreinen

De watersportsector ontwikkelt zich snel, met innovatieve technieken en specialisaties. Bovendien worden de jachten steeds groter, duurder en technisch ingewikkelder. Daardoor is er steeds meer vraag naar een totaalservice. De watersportindustrie speelt hierop in door steeds meer samen te werken. Hiertoe worden zogenaamde nautische bedrijventerreinen ontwikkeld, locaties waar meerdere bedrijven vanuit hun eigen expertise en specialismen diensten verlenen voor aanschaf, onderhoud en verbetering van pleziervaartuigen. De bedrijven kunnen zo samen efficiënt gebruik maken van ruimte aan het water, gebouwen en materieel; de watersporter kan zo alle benodigde diensten op één locatie vinden.

Vele handen maken... de watersport!

De watersportindustrie is de schakel tussen het maritieme cluster en de toeristisch-recreatieve sector en is daardoor enorm divers. Het maritieme cluster omvat de watergebonden industrie, van havens en scheepsbouw tot visserij en marine. In dit cluster bevindt de jachtbouw zich met al haar toeleveranciers zich; een cluster dat vooral business-to-business werkt. Aan de andere zijde van het spectrum is er de toeristisch-recreatieve sector: touroperators, campings, hotels, dagattracties en watersportbedrijven verzorgen de vakantie of het dagje uit van de consumenten. Jachthavens, zeilscholen en verhuurbedrijven bevinden zich in deze sector, die volledig gericht is op het bedienen van de consument. Ondernemers in de gehele bedrijfskolom, van jachtbouw tot zeilschool, werken samen in de watersportindustrie.

1. Ontwerp & advies

5. Gereed voor verkoop

9. Zeilschool

2. Casco en afbouw

3. Motorisering

4. Zeilmakerij en mastenmakerij

6. Makelaardij en expertise

7. Ligplaats in jachthaven

8. Reparatie en jachtservice

10. Bootverhuur

11. De juiste papieren

Om de sector te stimuleren is goed onderwijs van enorm groot belang. Zeker in de watersportsector waar vergrijzing zijn intrede begint te doen. Aanwas van jong talent is onontbeerlijk. Er zijn een hoop opleidingen op het gebied van watersport, maar deze bevinden zich voornamelijk aan de technische kant. Daarom hebben we in samenwerking met NHTV internationaal hoger onderwijs Breda verschillende opleidingsprogramma's samengesteld op hbo niveau, specifiek gericht op het management van de watersport. Hoe run je een jachthaven? Hoe speel je in op de wensen van de gast? Hoe ontwikkel je watersportgebieden? Et cetera.

Het mooie van deze programma's is dat ze door onze studenten kunnen worden gevolgd, maar ook door mensen die al werkzaam zijn in de watersport. Het is zelfs zo ingericht dat zij de modules kunnen volgen wanneer het laagseizoen is in de watersportsector. Dit heet heel toepasselijk de 'Winterschool'. Het is zelfs mogelijk om door het volgen van alle modules

- verspreid over meerdere winters - uiteindelijk een bachelor diploma te behalen. Voor watersportbedrijven is dit dan ook een mooie manier om seizoensmedewerkers aan zich te binden. We hebben al vele enthousiaste reacties uit het werkveld mogen ontvangen en hebben erg veel zin om met hen hiermee aan de slag te gaan.

Naam: *Margot Tempelman*
 Organisatie: *HZ University of Applied Sciences*
 Specialisatie: *Onderwijs en onderzoek rondom Coastal Business*

Leren in de watersport

De Nederlandse watersportindustrie is divers. Er zijn veel verschillende bedrijven waar je kunt werken. En er zijn veel verschillende opleidingen die je kunt volgen. Voor iedereen die in de watersportindustrie wil werken is er een geschikte opleiding, op elk niveau. Opleidingen zijn er op commercieel, technisch of recreatief vlak.

De jachtbouw van Nederland is van wereldklasse en de benodigde medewerkers worden geschoold op MBO-, HBO- en WO-niveau. Maritieme techniek (jacht- en scheepsbouwkunde) wordt op alle niveaus onderwezen; van onderhoud en reparaties van jachten op MBO-niveau, het ontwerpen en bouwen van jachten op HBO-niveau tot innovatieve jachtbouw op WO-niveau bij TU Delft. Daarnaast zijn er gespecialiseerde MBO-opleidingen voor o.a. metaalbewerking, motortechniek, schilderwerk en meubilering van jachten.

Naast de techniek gaat het in de watersportindustrie ook om handel. Denk bijvoorbeeld aan toeleveranciers in de jachtbouw, de export van jachten, maar ook aan jachtmakelaardij en watersportwinkels. Diverse MBO-opleidingen leiden op tot commercieel of verkoopmedewerker in de watersportindustrie. Op HBO-niveau zijn er een groot aantal opleidingen gericht op handel; toegespitst op de watersport is de vierjarige businessopleiding IVA Nautica bij Hogeschool IVA.

“De watersport is een kapitaalintensieve branche. Dit vraagt om professionaliteit, de tijd van hobbyisme is voorbij.”

Naast de jachtbouw en handel in de watersport is er ten slotte watersport vanuit een recreatieperspectief. Bij jachthavens, jachtverhuur en zeilscholen is alles gericht op de beleving van de watersporter. Op MBO-niveau worden studenten opgeleid tot medewerker leisure & hospitality, de HBO-opleiding manager recreatieonderneming bij NHTV Breda bereidt studenten voor op het leiden van een recreatiebedrijf in de watersport.

Meer informatie?
Kijk op www.hiswa.nl > ontdek de watersport

De watersportsector heeft een tekort aan ervaren vakmensen. En niet geheel toevallig koos Tempo Team onlangs dit voorbeeld in een reclamespotje, waarin jonge lassers een boot bouwen.

WONEN

Het woon- en leefklimaat in de stad verbeteren met de komst van water(sport). Inwoners maken graag een ommetje richting het water en toeristen worden aangetrokken door 'bootjes kijken'. Naast kijkplezier brengt water ook letterlijk ruimte en

verkoeling in de stad. Bovendien voegt water economische waarde toe, huizen in de buurt van water vertegenwoordigen een hogere waarde dan huizen die geen water in de buurt hebben.

Watersport is mooi. Havens zijn meestal mooi, en boten ook. Ze geven sfeer aan een gebied waar anderen graag op meeliften. De sector zelf beseft niet hoe mooi ze is. Ik werk veel in steden waar oude havengebieden al jaren liggen te verloederen. Stedenbouwers en stadsbestuurders herontdekken deze gebieden, hebben de mond vol over 'DNA' en 'nautische sfeer' en tekenen veelbelovende plannen voor herontwikkeling. En het water kleuren zij BLAUW (en leeg).

Over het water zelf wordt nauwelijks nagedacht. Daar moeten boten in, natuurlijk, maar welke boten, hoe organiseer je dat, hoe krijg je de levendige plek die je nastreeft? De watersport krijgt de kans om deze sfeer in te vullen. Zo leveren bootjes een essentiële bijdrage aan de kwaliteit van een stadsontwikkelingsgebied. Bovendien wordt het watersportnetwerk zo verrijkt met bestemmingen om naar toe te varen en om aan te leggen. En is dat niet de reden dat veel mensen een boot willen hebben? In de voorbije 20 jaar zijn de grootste veranderingen op de watersportkaart het gevolg van stadsontwikkeling.

Maar ook aan de stadsrand worden nieuwe wijken ontwikkeld met een grote 'waterbergingsopgave'. Dat betekent kanaaltjes en slootjes, eigen aanlegplaatsen in de achtertuin. Een bedreiging voor de jachthavensector? Misschien, maar anderzijds ook een kweekvijver voor nieuwe watersporters. Want aan het water wonen, met een eigen aanlegplaats, zonder boot, dat houdt volgens mij geen enkel weldenkend mens vol!

Naam: *Rob Vrolijk*
Organisatie: *Projectbureau Vrolijk*
Specialisatie: *Ontwikkeling watersport & stads- of gebiedsontwikkeling i.c.m. watersport*

"Een haven kan een gebied tot leven kussen."

Meerwaarde van woningen

Kopers van woningen besteden meer geld voor een woning in de buurt van (vaar)water. Zo zijn de prijzen van woningen in de buurt van een meer hoger dan vergelijkbare woningen elders.

- Woning binnen 1 km van een meer: 7% hoger
- Woning met uitzicht op het water: 17% hoger
- Woning met de tuin aan het water: 28% hoger

Bron: Alterra (2000)

Veel Nederlandse steden zijn rijk geworden door hun ligging aan het water. En steeds meer steden herontdekken de kansen van hun eigen havengebied. De bedrijvigheid is grotendeels verdwenen, alleen “de tweedehands auto-handel” is hier nog gevestigd. Kijkend naar de plattegrond van de stad zien stedenbouwers het havengebied als kansrijke locatie: dichtbij de binnenstad, met ruimte voor vernieuwing. Het eigen karakter van het havengebied - de nautische sfeer - creëert nieuwe en onderscheidende woonmilieus. En de haven zelf geeft lucht aan de ontwikkeling, het water geeft ruimte, uitzicht en reflectie.

Nieuwe Mark in Breda

Halverwege de jaren zestig werd de haven in Breda gedempt om plaats te maken voor het toenemende auto-verkeer. Een paar kademuurtjes resteerden, eronder werd de eerste ondergrondse parkeergarage van Nederland aangelegd. Al snel gingen stemmen op om het water in ere te herstellen, maar pas bij het herstructureren van de westflank van de stad werd de haven opnieuw uitgegraven. Met de terugkeer van het water in de binnenstad wil Breda de toeristische en economische positie van de binnenstad versterken. Ook de herwaardering van het cultuurhistorisch erfgoed en versterking van de woonfunctie van de binnenstad waren belangrijke doelen. In 2007 werd het eerste deel van de Nieuwe Mark geopend, in 2008 volgde het tweede deel. Streven is om de Nieuwe Mark in een derde fase aan te sluiten op de singelstructuur.

Ook de steden die halverwege de 20^e eeuw hun wateren dempten, zien deze kansen. In veel steden speelt de discussie om grachten en singels weer terug te brengen, om redenen van cultuurhistorische, waterhuishoudkundige en economische aard. In onder anderen Breda en Maastricht is het water al teruggekeerd in de stad, in Utrecht liggen verregaande plannen voor deze grootschalige ontwikkeling klaar.

Catharijnesingel in Utrecht

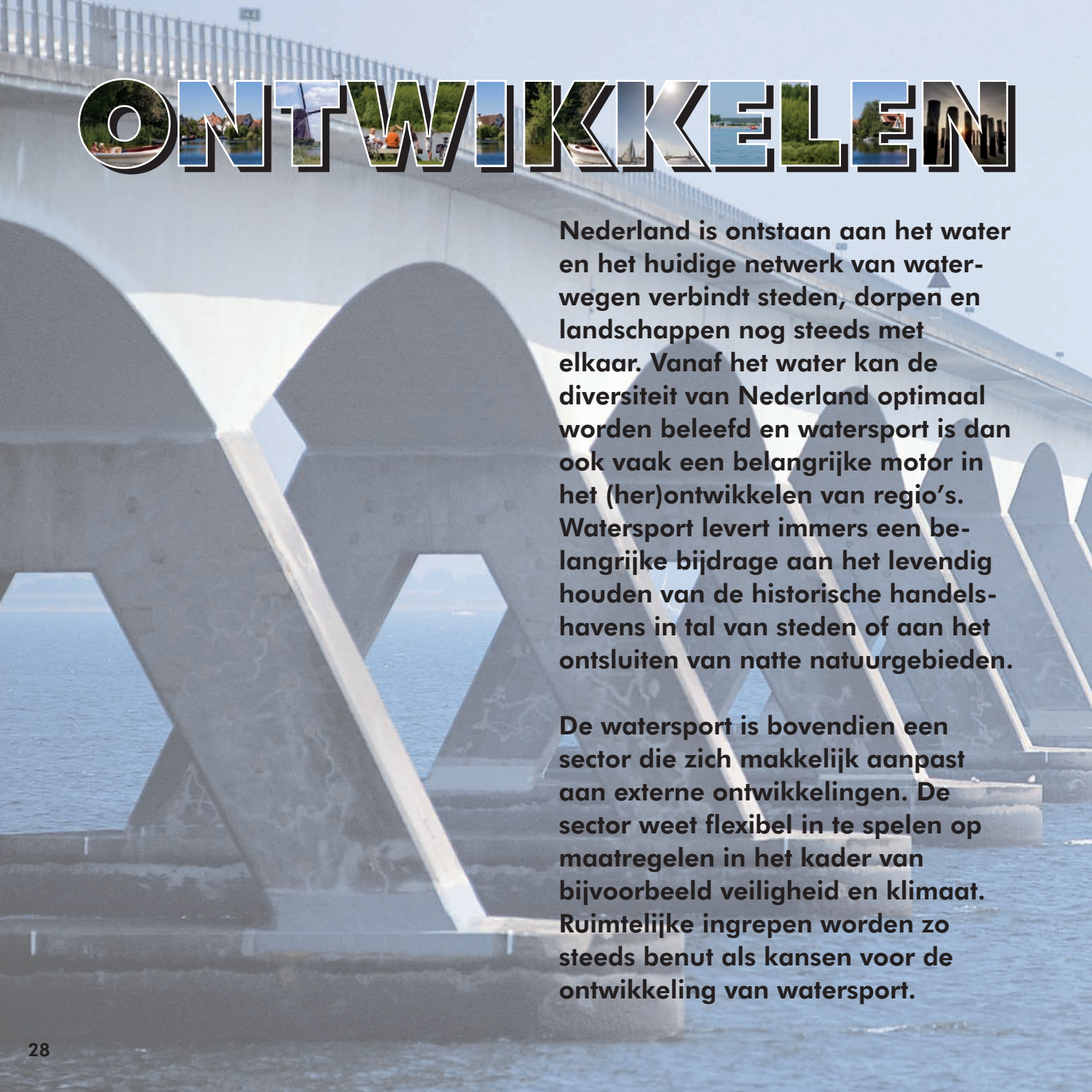
Bij de bouw van Hoog-Catharijne in de jaren zeventig werd de Catharijnesingel gedempt om plaats te maken voor een autoweg. Op dit moment wordt gewerkt aan een grootschalige herinrichting van het centrum van Utrecht, de stationszone wordt volledig vernieuwd en de oude binnenstad wordt beter verbonden met omringende wijken. Belangrijk onderdeel van dit project is het terugbrengen van het water in de Catharijnesingel. Hiermee wordt de historische singelstructuur rond de binnenstad in ere hersteld. De singel sluit aan op de Leidsche Rijn zodat een vaarverbinding ontstaat. Naast de hoofdentree van het Muziekpaleis aan de Catharijnesingel is straks ruimte voor een horecaterras. Brede trappen die afdalen naar het water vormen de kademuur. Zo ontstaat, net als elders in de stad, veel levendigheid aan het water met werven, horeca en winkels.

't Bassin in Maastricht

Nabij het centrum van Maastricht, aan de Noordzijde van de Maasboulevard ligt de historische binnenhaven 't Bassin. In de jaren '80 werd de haven zelf al gerestaureerd maar de haven bleef lange tijd leeg en onbereikbaar voor boten. De omliggende werfkelders waren niet in gebruik. In 2000 gingen de werkzaamheden van start om van 't Bassin

een passantenhaven te maken. De haven zelf werd toegankelijk gemaakt vanaf de Maas en eveneens vanaf de Belgische tak van de Zuid-Willemsvaart. Zomers wordt de route ook gebruikt voor een rondvaartboot. De werfkelders zijn in gebruik door de horeca, waarbij gekozen is voor themarestaurants op niveau (vis!) en kleinschalige winkels. Aan de haven liggen uitbundige terrassen en voor evenementen en optredens is er een drijvend podium. 't Bassin wordt binnen de stad gezien als 'plek om af te spreken, te eten en een mooie zomeravond door te brengen. Het is nu het 'waterplein in de stad'.

ONTWIKKELEN

Nederland is ontstaan aan het water en het huidige netwerk van waterwegen verbindt steden, dorpen en landschappen nog steeds met elkaar. Vanaf het water kan de diversiteit van Nederland optimaal worden beleefd en watersport is dan ook vaak een belangrijke motor in het (her)ontwikkelen van regio's. Watersport levert immers een belangrijke bijdrage aan het levendig houden van de historische handelshavens in tal van steden of aan het ontsluiten van natte natuurgebieden.

De watersport is bovendien een sector die zich makkelijk aanpast aan externe ontwikkelingen. De sector weet flexibel in te spelen op maatregelen in het kader van bijvoorbeeld veiligheid en klimaat. Ruimtelijke ingrepen worden zo steeds benut als kansen voor de ontwikkeling van watersport.

Multifunctioneel water

Water heeft tal van functies in de Nederlandse ruimte: het verbindt steden en dorpen, maar ook landschappen en natuurgebieden. Water fungeert daarnaast als buffer tussen steden en natuur en dient daarbij ook als bekken voor waterberging. Water is bovendien ook een belangrijke transportader voor de beroepsvaart. Al deze functies laten zich goed combineren met de watersport. De watersportsector speelt flexibel in op ruimtelijke ontwikkelingen: waterbergingsgebieden kunnen bijvoorbeeld dienen als nieuwe vaargebieden.

Dé Jachthaven bestaat niet!

Er zijn veel misverstanden over jachthavens; iedereen denkt immers vanuit zijn eigen achtergrond, woonplaats, recreatiegebied en gebruik. Maar afhankelijk van het vaarwater, achterland, doelgroepen en voorzieningen kunnen jachthavens verschillende rollen vervullen in een vaargebied. Om beleid te maken en beleid af te stemmen op doelstellingen en mogelijkheden is een eenduidig begrip nodig. Hiervoor is een atlas van haventypologieën ontwikkeld, die de kenmerken en kansen van elk type haven beschrijven. Zo kan per vaargebied een optimale mix van jachthavens tot stand worden gebracht. www.havensalacarte.nl.

De Aakvlaai is een 150 hectare groot watersportgebied aan de zuidoostkant van de Biesbosch. In 1999 is begonnen met de aanleg. Tezamen met 'Ruimte voor de rivierprojecten' is het gebied aangelegd ter compensatie voor het afsluiten van vaargebieden in natuurschuilgebieden van de Biesbosch.

Watersport is natuuractiviteit

De waterrecreant is natuurminnend. "Genieten van de natuur" is met 53% veruit de belangrijkste reden om aan watersport te doen. De sector is dan ook duurzaam en milieuvriendelijk. Van de gehele vloot is het overgrote deel aangedreven door spier- of windkracht. Moderne scheepsmotoren voldoen aan de nieuwste EU emissierichtlijnen en worden zeer beperkt gebruikt. De verkoop van brandstof aan de pleziervaart is lager dan de afzet van een klein lokaal tankstation in Oost-Groningen!

De watersportsector was in de jaren '80 al de eerste toeristische sector met een bedrijfsintern milieuzorg programma en een milieu- en natuurgedragscode voor consumenten. De bedrijven en de moderne vaartuigen zijn op dit moment nagenoeg emissieloos. Toiletwater wordt niet meer geloosd, onderwaterverven zijn milieuvriendelijk en er zijn talloze innovaties zoals elektrisch varen, brandstofcellen, waterzuivering aan boord etc. De CO2 voetafdruk van een bootvakantie is 8 kg per dag, nu al verreweg het laagste van alle vakanties volgens een onderzoek van het Centre for Sustainable Tourism and Transport uit 2009. De jachthaven als natuurtransferium!

Als gebruiker van natuur en water moet je als sector wel vooroplopen. Duurzaamheid is immers een voorwaarde voor voortbestaan op de lange termijn.

Naam:
Geert Dijks
Organisatie:
HISWA Vereniging

*Een jachthaven is
een natuurtransferium.*

Cultuurhistorische schatten op het water laten nog steeds veel liefhebbers genieten van varen in historische sfeer.

Blaauwe vlag wappert

De 'blauwe vlag' is een internationaal herkenning- en kwaliteitsymbool voor goede jachthavens met betrekking tot schoonheid en veiligheid. In Nederland hebben veel jachthavens de onderscheiding van de blauwe vlag mogen ontvangen, zeker gezien de cijfers in andere landen.

Land Havens met blauwe vlag 2011

Duitsland	111
Spanje	92
Frankrijk	81
Nederland	79
Italië	63
Denemarken	60
Zweden	39
Kroatië	19
Turkije	17
Portugal	14

Sfeervolle havens

Nederland is ontstaan aan het water en water is dan ook een belangrijk onderdeel van de Nederlandse cultuur-historie en identiteit. Water is onze vriend en vijand geweest. De Hollandse handelsgeest is nog steeds te proeven in Hanzesteden als Zwolle, Deventer en Doesburg of bijvoorbeeld VOC-stad Middelburg. De voormalige handelshavens bieden tegenwoordig een sfeervolle ligplaats voor de waterrecreant en worden zo behouden voor de toekomst.

Via de watersport worden waterrijke natuurgebieden ontsloten voor natuurliefhebbers. Belangrijkste activiteit van watersporters is genieten van de natuur en de watersportsector loopt dan ook voorop in schoon ondernemen.

Waterwerken

Aan de strijd tegen het water hebben we prachtige monumenten overgehouden. Denk aan de molens in Kinderdijk, gebouwd om het overvloedige water van de Alblasserwaard polders over te hevelen naar de naastgelegen Lek. Dit erfgoed wordt verder uitgebreid met de hoogstandjes die recenter werden gecreëerd: de ingenieuze Deltawerken met de Oosterscheldekering en de Maeslantkering, maar ook de Erasmusbrug als landmark. Zij vormen het cultureel erfgoed voor de toekomst!

MKBA van de Deltawerken?

Soms verbaas ik me over doodberekende projecten. Standaard analyses over de kosten van een project en de daarbij te verwachten maatschappelijke opbrengsten. Pogingen tot rationalisering die vaak leiden tot ridiculisering.

In de poging om de maatschappelijke baten van infrastructuur of vaarverbindingen te duiden wordt alleen de winst van watersportbedrijven meegenomen. Terwijl de watersportbedrijven een hele ondersteunende economie van bijv. botenbouwers, servicebedrijven, makelaars e.d. in stand houden. Bovendien komen de bestedingen van de vaarrecreant niet alleen bij watersportbedrijven, maar juist in de gehele lokale economie terecht.

Zo zijn er meer misveronderstellingen in maatschappelijke kosten baten analyses (MKBA). Jammer dat deze echter zo leidend zijn in de besluitvorming. Watersport heeft veel reestruimte weer nieuw leven ingeblazen; ruimte die over was na kustverkorting, maatregelen tegen hoogwater, het normaliseren van rivieren, het verdwijnen van veerverbindingen, zandwinning en verdwijnen van industrie uit steden. In die reestruimte heeft watersport nieuwe economie gecreëerd.

Overigens, wie durft het aan om achteraf een MKBA van de Deltawerken te maken?

Ik denk dat een eerlijke berekening van de regionale baten in de watersport zullen laten zien dat de toenmalige investering van ca. 10 miljard gulden al is terugverdiend. Zonder de waarde van de veiligheid mee te nemen dus. Zouden we ooit besloten hebben om de Brouwersdam te

maken voor het realiseren van een uniek vaargebied? Ik denk van niet. Het zou gestrand zijn op de kosten baten analyse. Namens de watersport daarom een welgemeend dankjewel voor de Deltawerken!

Naam: Robert Holmes
Organisatie: Macavity Projecten

Samenwerken in SRN

Het netwerk van waterwegen en meren is van oudsher bepalend voor het landschap in Nederland. Om het net van bevaarbare wateren in Nederland te behouden en verder te ontwikkelen als één aantrekkelijk, gedifferentieerd en samenhangend recreatietoernavertnet, is de Beleidsvisie Recreatie Toernavert Nederland 2008 – 2013 (BRTN) opgesteld. De Stichting Recreatietoernavert Nederland (SRN), een uniek publiekprivaat samenwerkingsverband van ANWB, Watersportverbond, HISWA Vereniging, Unie van Waterschappen, VNG, Rijk en provincies, draagt bij aan de uitvoering van de BRTN. Van 1995 tot en met 2006 betaalde SRN mee aan 231 projecten die bedoeld waren het basistoernavertnet te verbeteren. De bijdrage van SRN bedroeg 52 miljoen euro, de totale investeringen waren 769 miljoen euro. Vanaf 2007 betalen de provincies voor investeringen in het vaarroutenetwerk, geadviseerd door SRN.

*“Namens de watersport
bedankt voor de Deltawerken!”*

8 ambities voor 2025

De belangstelling voor waterrecreatie groeit nog steeds, en daarmee ook de wens de unieke mogelijkheden van Nederland verder te ontwikkelen en benutten. In een land met volop plannen en nieuwe regels vraagt dat niet alleen om een sterke visie, maar ook om een sector die gemotiveerd en geïnspireerd samenwerkt. De waterrecreatiesector (ANWB, Watersportverbond, Sportvisserij Nederland, het Nederlands Platform voor Waterrecreatie en HISWA Vereniging; gefaciliteerd door Stichting Recreatietoervaart Nederland) stelde daarom de Toekomstvisie Waterrecreatie 2025 op, in overleg met publieke partners, ondernemers en waterrecreanten.

In de toekomstvisie zijn acht ambities geformuleerd. Hiermee kan de waterrecreatie haar meerwaarde voor Nederland en de Nederlanders ten volle benutten.

1
Waterrecreatie is er voor iedereen

2
Waterrecreatie is laagdrempelig, gevarieerd en betaalbaar

3
Waterrecreatie is er in en om de stad

4
Waterrecreatiegebieden zijn bereikbaar en staan in goede verbinding met elkaar

5
Waterrecreatie als opstap naar watersporten op Olympisch niveau

6
Nieuw water beschikbaar voor waterrecreatie

7
Waterrecreatie is grenzeloos

8
Waterrecreatie is veilig en duurzaam

Voor deze uitgave is gebruik gemaakt van de volgende informatiebronnen:

- Alterra, Vijf jaar daarmoetikzijn, 2011
- Bedrijfschap Horeca & Catering, 2011
- www.blueflag.org, 2011
- Collectie "Tourist posters" van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen en de Koninklijke Bibliotheek
- Commercial Tempo Team, gemaakt door reclamebureau TBWA\Neboko, 2011
- Commercial Zwitserleven, gemaakt door reclamebureau ARA, 2010
- Eileen, Het Nationale Watersport Onderzoek, 2011
- ICOMIA, Boating Industry Statistics 2009, 2010
- HISWA Vereniging
- NBTC-NIPO Research, Bootvakanties van Nederlanders, 2009
- NBTC-NIPO Research, ContinuVrijeTijdsOnderzoek (CVTO), 2011
- NBTC-NIPO Research, ContinuVakantieOnderzoek (CVO), 2011
- Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC), Onderzoek Inkomend Toerisme 2009, de buitenlandse toerist uitgelicht, 2010
- NHTV internationaal hoger onderwijs Breda, MEER dan een druppel... Maatschappelijke en Economische Effect Rapportage Duurzame Jachthaven van de Toekomst, 2010
- NHTV internationaal hoger onderwijs Breda, Monitor Toerisme West-Brabant, 2009
- Projectbureau Vrolijks, Stadshavens, smaakmaker in stedelijke ontwikkeling 2010
- www.havensalacarte.nl, 2011
- www.stadshavens.nl, 2011
- Stichting Recreatietoervaart Nederland, Toekomstvisie waterrecreatie 2025, 2011
- White, M., A. Smith, K. Humphries, S. Pahl, D. Snelling, M. Depledge, *Blue space: The importance of water for preference, affect, and restorativeness ratings of natural and built scenes* in Journal of Environmental Psychology, 2010

Met dank aan de volgende fotografen:

- ALBA Fotografie
- Eddy Westveer voor DNA-beeldbank op www.laatzeelandzien.nl
- Erno Hannink (via Flickr)
- G. Lanting (via Wikipedia)
- Gemeente Utrecht
- Henk Voermans
- HISWA Vereniging
- Holland Mediabank
- Jackie Kever (via Flickr)
- Jonas Hansel (via Flickr)
- Kenniscentrum Kusttoerisme
- Lex de Meester
- Marina De Eemhof
- Mark Vork Fotografie
- Michell Zappa (via Flickr)
- Monica de Vast
- OTTI Fotografie
- Projectbureau Vrolijks
- Rijkswaterstaat, <https://beeldbank.rws.nl>
- Robert Holmes
- Shutterstock
- Thijs Tuurenhout

Colofon

Daarom Watersport is een uitgave in het kader van het project Beman-ning paraat voor Water Rijk, een project van Kenniscentrum Kusttoe-risme en HISWA Vereniging. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van Pieken in de Delta Zuidwest-Nederland.

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Provincie Zeeland

Provincie Noord-Brabant

© 2012, Kenniscentrum Kusttoerisme

Concept: Rob Vrolijkx

Samenstelling: Diana Korteweg Maris en Margot Sprenkels (Kenniscentrum Kusttoerisme); met medewerking van Geert Dijkx (HISWA Vereniging), Robert Holmes (Macavity Projecten), Rowena van der Maat en Margot Tempelman (Kenniscentrum Kusttoerisme), Monica de Vast (Marina Yachting Consultancy) en Rob Vrolijkx (Projectbureau Vrolijkx).

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan, mits met bronvermelding. Bij het samenstellen van dit rapport is de grootste zorgvuldigheid betracht, de samenstellers zijn echter niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade als gevolg van de aangeboden informatie in deze publicatie.

Grafische vormgeving: www.vormaat.nl

Druk: Drukkerij Gijsenberg

Meer informatie: www.daaromwatersport.nl

DAAROM watersport

Dankzij de watersport kunnen we Nederland waterland goed **Beleven**

De watersport weet toeristen en recreanten te **Vermaken** en zorgt

ervoor dat zij veel geld in regio's **Besteden** Voor veel bedrijven is dit

de reden om in de watersport te **Ondernemen** Daarnaast creëert water-

sport een aantrekkelijke omgeving voor **Wonen** en kan watersport

een belangrijke rol spelen in het **Ontwikkelen** van de ruimte.

